

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054, Artikelnummer 2017-xx-xx
Utgivare: Rättschef Pär Ödman, Socialstyrelsen

Socialstyrelsens föreskrifter om statsbidrag till verksamhet med personligt ombud;

**HSLF-FS
2017:xx**

Utkom från trycket
den xx xx 20xx

beslutade den XX XX.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 16 § förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Inledande bestämmelse

1 § I dessa föreskrifter ges kompletterande bestämmelser till förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Ansökan om statsbidrag

2 § En kommuns ansökan om statsbidrag till verksamhet med personligt ombud ska ha kommit in till länsstyrelsen senast den 31 mars samma år som länsstyrelsen fördelar bidraget (bidragsåret).

Fördelning av statsbidrag

3 § Länsstyrelsen ska fördela statsbidraget med utgångspunkt från antalet årsanställningar på heltid eller deltid som personligt ombud.

Fördelningen av statsbidraget för en deltidsanställning ska vara proportionerlig i förhållande till en heltidsanställning.

4 § Av länsstyrelsens beslut om fördelning av statsbidraget ska det framgå hur många årsanställningar på heltid eller deltid som personligt ombud som respektive kommun har beviljats statsbidrag för.

5 § Socialstyrelsen beslutar om hur stort statsbidrag en årsanställning på heltid som personligt ombud motsvarar.

Redovisning av statsbidrag

6 § Kommunens redovisning till länsstyrelsen om hur statsbidraget har använts ska göras på en särskild blankett (*bilagan*).

Återbetalning av statsbidrag

7 § Vid bedömningen av om en kommun är skyldig att återbetala statsbidraget enligt 15 § första stycket 2 förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionshinder, ska särskilt beaktas om kommunen under bidragsåret har haft färre antal årsanställningar som personligt ombud än vad länsstyrelsen beviljat statsbidrag för.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2017.
 2. Författningen tillämpas första gången i fråga om statsbidrag för bidragsåret 2017.

Socialstyrelsen

OLIVIA WIGZELL

Cecilia Malm

HSLF-FS kan laddas ned eller beställas via
Socialstyrelsens publikationsservice
Webb: www.socialstyrelsen.se/publikationer
e-post: publikationsservice@socialstyrelsen.se

Edita Bobergs AB, Falun, 2017

REDOVISNING
av förbrukningen av statsbidrag till
kommuner som bedriver verksamhet
med personligt ombud

Sänds in till
Länsstyrelsen

Statsbidrag avseende år

Kontaktuppgifter till den kommun som beviljats statsbidraget

Kommun		
Utdelningsadress	Postnummer	Postort
Kontaktperson	Avdelning/Enhet	
Nämnd	Telefon (inkl. riktnummer)	E-postadress

Den eller de kommuner som redovisningen omfattar

Kommun
Kommun
Kommun
Kommun

SOCIALSTYRELSEN

Summering av förbrukade medel

Utbetalat statsbidrag ¹ , kr	Förbrukat statsbidrag, kr
---	---------------------------

Utförare av verksamheten med personligt ombud

	Ja	Nej
Kommun		
Förening		
Stiftelse		
Aktiebolag		
Annan utförare		
Om annan utförare, ange vilken		

Personliga ombud

	Antal kvinnor	Antal män
Antalet årsanställningar ² på heltid eller deltid		
Om verksamheten har haft färre årsanställningar på heltid eller deltid än vad som beviljats av länsstyrelsen, ange varför		

	Ja	Nej
Utbildning/kompetensutveckling har erbjudits		
Om ja, ange vilken slags utbildning/kompetensutveckling som erbjudits		
Om nej, ange varför		

	Ja	Nej
Handledning har erbjudits		

¹ Beviljat statsbidrag från länsstyrelsen.

² Det faktiska antalet årsanställningar på heltid eller deltid, exklusive tjänstledighet, som kommunen eller motsvarande har haft under hela bidragsåret. Ange med två decimaler. Om verksamheten har beviljats medel för ett personligt ombud på heltid (40 timmar i veckan) och ett på halvtid (20 timmar i veckan) ska 1,50 anges. Om kommunen beviljats medel för två personliga ombud på heltid och ett på deltid (10 timmar i veckan) ska 2,25 anges.

SOCIALSTYRELSEN

Om nej, ange varför

Klienter

Varje person (klient) som har tilldelats ett personligt ombud ska redovisas endast en gång per år.

	Antal kvinnor	Antal män
Totalt antal klienter		
därav mellan 18 och 29 år		
därav mellan 30 och 49 år		
därav mellan 50 och 64 år		
därav över 65 år		

	Antal
Klienter som, helt eller delvis, har hemmavarande barn under 18 år ³ vilka är kända för verksamheten	

	Antal kvinnor	Antal män
Totalt antal klienter som är nya för verksamheten		
därav mellan 18 och 29 år		
därav mellan 30 och 49 år		
därav mellan 50 och 64 år		
därav över 65 år		

	Antal kvinnor	Antal män
Totalt antal klientkontakter som har avslutats		
därav mellan 18 och 29 år		
därav mellan 30 och 49 år		
därav mellan 50 och 64 år		
därav över 65 år		

³ Inkluderar även barn till *maka/make/reg. partner/sambo* som är hemmavarande hos klienten.

SOCIALSTYRELSEN

De tre vanligaste orsakerna till att en klient tar kontakt med verksamheten

	Kvinnor	Män
Ekonomi		
Bostad		
Sysselsättning		
Struktur i vardagen		
Bryta isolering		
Relationsfrågor		
Existentiella frågor		
Stöd i kontakten med myndighet		
Stöd i kontakten med sjukvården		
Annan orsak		
Om annan orsak, ange vilken		

Prioriteringar

	Ja	Nej
Bedömningsriktlinjer/prioriteringsordning finns för att bestämma vilken målgrupp som ska ha tillgång till verksamheten		
Om ja, ange målgrupp som kommunen prioriterat		

Organisation, ledning och samverkan

Myndigheter och organisationer som ingår i ledningsgruppen för verksamheten

	Ja	Nej
Kommun/kommuner		
Arbetsförmedlingen		
Försäkringskassan		
Landstingets primärvård		
Landstingets psykiatri		
Patientorganisationer		

SOCIALSTYRELSEN

Brukarorganisationer		
Anhörigorganisationer		
Annan myndighet/organisation		
Om annan myndighet/organisation, ange vilken		

Om ledningsgruppen inte har någon representant från kommunen, landstingets primärvård och psykiatri, Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan, ange varför

Hur planerar kommunen att få representanter för dessa huvudmän att delta i ledningsgruppen?

Uppmärksammade brister i fråga om tillgång till samhällets utbud

Ange de vanligaste bristerna som verksamheten har uppmärksammat i fråga om klienters möjlighet att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service. Bristerna kan t.ex. gälla bemötande, kompetens, värderingar, ansvar, resurser, organisation och regelverk.

SOCIALSTYRELSEN

Ja

Nej

Rutiner har upprättats för hur uppmärksammade brister ska hanteras inom verksamheten med personligt ombud		
---	--	--

Ange exempel på brist som har åtgärdats i fråga om klients möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service

Underskrift av behörig företrädare för kommunen

Datum	
Namnteckning	Namnförtydligande
Yrkestitel	Tjänsteställe
Telefon (inkl. riktnummer)	E-postadress

Avdelningen för regler och behörighet
Cecilia Malm
cecilia.malm@socialstyrelsen.se

Konsekvensutredning – Förslag till föreskrifter om statsbidrag till verksamhet med personligt ombud

Bakgrund

Sedan år 2000 har uppbyggnaden och utvecklingen av verksamhet med personligt ombud pågått. Fram till och med den 1 januari 2014 var verksamheten med personligt ombud i stort oreglerad och fördelningen av statsbidraget skedde genom regeringsuppdrag. Den 1 augusti 2013 trädde förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar (förordningen) i kraft och tillämpades första gången i fråga om statsbidrag för år 2014. Förordningen innehåller bestämmelser dels om statsbidraget, dels om själva verksamheten med personligt ombud. Socialstyrelsen har bemyndigande att meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av förordningen (16 § förordningen). Hittills har Socialstyrelsen inte meddelat sådana föreskrifter.

Kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud kan ansöka om statsbidrag enligt förordningen. Det är respektive länsstyrelse som fattar beslut om och fördelar statsbidraget till kommunerna. Länsstyrelsen rekviderar sedan medlen från Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ansvarar för att i samverkan med länsstyrelsen och kommunerna utveckla och stödja verksamheten med personligt ombud. Bland annat ska Socialstyrelsen årligen lämna en lägesrapport till regeringen om utvecklingen av verksamheten med personligt ombud och en ekonomisk redovisning för det föregående året.

Beskrivning av problemet och vad Socialstyrelsen vill uppnå

Kommuner ansöker hos länsstyrelsen om statsbidrag för verksamhet med personligt ombud. För att fördela statsbidraget använder alla länsstyrelser idag en fördelningsmodell som baseras på de antal årsanställningar (heltid eller deltid) som personligt ombud som kommunen uppger i sin ansökan. Förordningen be-

gränsar dock inte länsstyrelsens fördelning av medel till enbart antalet årsanställningar utan i förordningen anges att statsbidrag lämnas till en kommun som bedriver verksamhet med personligt ombud. Däremot ska länsstyrelserna enligt 9 § andra stycket förordningen rekquirera medel hos Socialstyrelsen motsvarande antalet personliga ombud i länet. Det är Socialstyrelsen som beslutar hur stort statsbidrag som en årsanställning heltid som personligt ombud motsvarar. Länsstyrelserna har framfört till Socialstyrelsen att det föreligger behov att föreskriva om en fördelningsmodell för fördelningen av statsbidraget i syfte att bl.a. uppnå förutsebarhet i bidragsgivningen och uppföljningen av statsbidraget. Mot bakgrund av detta föreslår Socialstyrelsen föreskrifter om en fördelningsmodell. Detta kommer att tydliggöra hur medel ska fördelas till kommunerna men också vad medlen får användas till, framför allt i förhållande till bestämmelsen om återkrav (15 § förordningen). Detta skapar förutsebarhet i bidragsgivningen för kommunerna. Förslaget innebär också att storleken på statsbidraget inte kommer vara beroende av vilket län kommunen tillhör samt att fördelningen och uppföljningen av statsbidraget kommer hanteras lika mellan länen.

Den föreslagna fördelningsmodellen är densamma som länsstyrelserna tillämpar idag, dvs. antalet årsanställningar på heltid eller deltid som personliga ombud. Socialstyrelsen föreslår också att fördelningsmodellen kompletteras med att länsstyrelserna i sina beslut ska ange hur många årsanställningar som personligt ombud som respektive kommun har beviljats statsbidrag för. Det tydliggör för kommunerna vilket ändamål som medlen har lämnats och underlättar för länsstyrelserna och Socialstyrelsen att följa upp vad statsbidraget har använts till. En kommun som har haft färre årsanställningar (heltid eller deltid) som personligt ombud än vad som framgår av länsstyrelsens beslut om fördelning, föreslås redovisa detta (se den särskilda blanketten).

I det system som tillämpas idag ansöker, beviljas och tilldelas kommunen medel samma år som bidragsåret. Kommuner kan också löpande under året ansöka om statsbidrag. Detta innebär flexibilitet i bidragssystemet. Enligt 9 § förordningen ska länsstyrelsen rekquirera medel motsvarande antalet ombud i länet efter att de redovisat i enlighet med 12 § förordningen. Detta ska enligt 12 § förordningen ske senast den 1 mars året efter bidragsåret. Idag rekviderar dock länsstyrelsen medel från Socialstyrelsen under bidragsåret och inte i efterhand som förordningen anger. På detta sätt behöver varken kommunerna eller länsstyrelsen bekosta verksamheten med egna medel utan använda statsbidraget direkt. Systemet med löpande ansökningar och att länsstyrelsen rekviderar medel under bidragsåret innebär att Socialstyrelsen innan bidragsårets slut inte vet hur mycket medel som kommer att rekvideras av länsstyrelsen. En konsekvens av denna bristande förutsebarhet är att alla medel som avsatts verksamheten av regeringen i regeringsbrevet inte fördelas. Socialstyrelsen föreslår därför att en ansökan om statsbidrag ska ha kommit in till länsstyrelsen senast den 31 mars samma år som länsstyrelsen fördelar bidraget. Förslaget om ett sista ansökningsdatum innebär att länsstyrelserna kommer handlägga och fatta beslut om fördelning av statsbidraget vid ett tillfälle per år. Detta leder till en förenklad administration för både länsstyrelserna och Socialstyrelsen. Ett sista ansökningsdatum innebär också att

Socialstyrelsen på ett tidigare stadium än idag kommer att få information om hur många årsanställningar (heltid eller deltid) som personligt ombud som har beviljats av länsstyrelserna. Socialstyrelsen har sedan tidigare fattat beslut om att 302 400 kr ska utgå för en årsanställning (heltid) som personligt ombud. Detta belopp har varit konstant sedan statsbidraget infördes i början av 2000-talet. I och med förslaget kommer Socialstyrelsen kunna fördela alla medel som har avsatts för verksamheten med personligt ombud.

Enligt 10 § förordningen ska kommuner som mottagit statsbidrag för verksamhet med personligt ombud redovisa hur föregående års statsbidrag har använts. Uppgifterna som ska redovisas lämnar utrymme för tolkning och i förordningen redogörs inte närmare vad som faktiskt ska redovisas. Ett exempel är 10 § 2 förordningen som bl.a. anger att kommunen ska redovisa vilka grupper som har fått stöd av personligt ombud. Det framgår dock inte vad som avses med grupper, t.ex. ålder, kön, etnicitet eller funktionsnedsättning. Tidigare har varje länsstyrelse använt sin egen blankett för redovisning av hur statsbidraget har använts. Dessa blanketter har till viss del utformats olika men en harmonisering har skett på senare år. För att säkerställa att Socialstyrelsen får in de uppgifter som förordningen kräver, att uppgifterna som kommunerna lämnar inte skiljer sig åt, t.ex. hur grupper redovisas, och att uppgifterna har viss kvalitet föreslås föreskrifterna innehålla en särskild blankett som kommunerna ska använda för att redovisa hur statsbidraget har använts. Uppgifterna från den särskilda blanketten kommer bidra till att Socialstyrelsen kan vara ett bättre stöd till verksamheterna. Den särskilda blanketten för redovisning innebär också att regeringen i sin tur kommer att få ett bättre underlag i den lägesrapport som Socialstyrelsen årligen ska lämna. Uppgifterna som hämtas in kommer även att fungera som underlag till arbetet i den beredningsgrupp som ska finnas enligt 13 § förordningen. Blanketten som föreslås är inte mer utförlig än vad som är nödvändigt utifrån vad kommunerna som erhållit statsbidrag ska redovisa till respektive länsstyrelse enligt 10 § förordningen.

Socialstyrelsen har under arbetet med att ta fram förslaget till föreskrifter kontinuerligt haft samråd med en arbetsgrupp bestående av länsstyrelserepresentanter och utredare från Socialstyrelsen. Socialstyrelsen har även vid ett flertal tillfällen träffat alla länsstyrelser för att informera om arbetet. Utöver detta har information getts och dialog förts med den beredningsgrupp som enligt 13 § andra stycket förordningen ska finnas. Slutligen har Socialstyrelsen i vissa specifika frågor varit i kontakt med kommuner för att inhämta information, t.ex. rörande om en kommun har möjlighet att i sina system ta fram det faktiska antalet årsanställning för deras personliga ombud.

Närmare om föreslagna föreskrifter

1 §

I den inledande bestämmelsen anges att föreskrifterna innehåller kompletterande bestämmelser till förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som

bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

2 §

I bestämmelsen anges att en kommuns ansökan om statsbidrag ska ha kommit in till Socialstyrelsen senast den 31 mars samma år som bidragsåret. Ansökningar som kommer in efter detta datum kan avvisas mot bakgrund av att de bedöms ha kommit in för sent till myndigheten. Den föreslagna bestämmelsen bidrar till att länsstyrelserna kommer att handlägga fördelningen av statsbidraget vid ett tillfälle per år istället för som idag, löpande under året.

3 §

I bestämmelsen anges den fördelningsmodell som länsstyrelserna ska tillämpa vid fördelning av statsbidraget till kommunerna. Fördelningsmodellen föreslås grunda sig på årsanställningar (heltid eller deltid) som personligt ombud. Denna fördelningsmodell tillämpas idag av länsstyrelserna. I 8 § förordningen anges att kommunen i sin ansökan ska ange antalet årsanställningar (heltid) som personligt ombud. Länsstyrelsen ska vidare rekvirera medel från Socialstyrelsen motsvarande antalet ombud i länet. Förutom detta är den föreslagna fördelningsmodellen enkel att administrera för länsstyrelserna och förutsägbar för kommunerna till skillnad från en fördelningsmodell baserad på hur kommunen planerar att bedriva sin verksamhet.

I andra stycket föreslås att fördelningen av statsbidrag för en deltidstjänst som personligt ombud ska vara proportionerlig i förhållande till en heltidsanställning.

4 §

I bestämmelsen föreslås att det ska framgå av länsstyrelsens beslut hur många årsanställningar (heltid eller deltid) som kommunerna beviljats statsbidrag för. Dessa uppgifter behövs för uppföljningen av statsbidraget. Bestämmelsen anger också att statsbidraget lämnas för finansiering av årsanställningar som personligt ombud och inte till t.ex. andra personalkategorier.

5 §

Det är Socialstyrelsen som disponerar statsbidraget och efter rekvisition fördelar medel till länsstyrelserna, som i sin tur fördelar medel till kommunerna. Mot bakgrund av detta föreslås att det ska framgå av föreskrifterna att det är Socialstyrelsen som beslutar om hur mycket medel som motsvarar en årsanställning (heltid) som personligt ombud. Syftet är att tydliggöra att det är Socialstyrelsen och inte den enskilde länsstyrelsen som beslutar om hur mycket medel som ska utgå för en årsanställning (heltid) som personligt ombud.

6 §

I bestämmelsen föreslås att kommunens redovisning enligt 10 § förordningen ska göras på en särskild blankett. Redovisningen ska inte vara mer omfattande än de krav som förordningen ställer och de uppgifter som Socialstyrelsen behöver för att utveckla och stödja verksamheten med personligt ombud.

7 §

I bestämmelsen föreslås att vid bedömningen av om en kommun är återbetalningsskyldig av statsbidraget ska beaktas om kommunen under bidragsåret har haft färre antal årsanställningar som personligt ombud än vad länsstyrelsen beviljat statsbidrag för. Informationen om hur många årsanställningar som kommunen faktiskt har haft under bidragsåret ska redovisas av kommunen i den särskilda blankett för redovisning som föreslås. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att tydliggöra att statsbidraget lämnas för ändamålet finansiering av årsanställningar som personligt ombud. Har kommunen haft vakanser eller använt statsbidraget för andra ändamål än årsanställningar som personligt ombud, kan kommunen bli återbetalningsskyldig. Det är Socialstyrelsen som bedömer om kommunen är återbetalningsskyldig och beslutar om att helt eller delvis kräva tillbaka statsbidraget (15 § förordningen).

Den särskilda blanketten för redovisning

Enligt 10 § förordningen ska en kommun som har tagit emot statsbidrag, senast den 15 januari året efter det att bidrag har beviljats, till länsstyrelsen lämna en redovisning av hur föregående års bidrag har använts. Av bestämmelsen framgår vilka uppgifter som redovisningen ska innehålla. Socialstyrelsens förslag till blankett utgår från 10 § förordningen. Nedan redovisas de överväganden Socialstyrelsen gjort utifrån 10 § förordningen.

Kontaktuppgifter hos kommun eller motsvarande

Inledningsvis efterfrågas kontaktuppgifter till den kommun som har tagit emot statsbidraget. Därefter ska anges om redovisningen omfattar flera kommuner. Det finns kommuner som samarbetar kring verksamheten med personligt ombud, t.ex. genom att en kommun bedriver verksamheten och får statsbidraget, medan de andra kommunerna köper tjänsten av kommunen som bedriver verksamheten.

Summering av förbrukade medel

Kommunen föreslås redovisa förbrukade medel. På detta sätt kan Socialstyrelsen granska om bidraget helt eller delvis inte har använts. Vidare ska kommunen redovisa hur många årsanställningar (heltid eller deltid) som personligt ombud som kommunen faktiskt har haft under bidragsåret, exklusive eventuella tjänstledigheter. Syftet är att kunna jämföra det faktiska antalet årsanställningar med de antal årsanställningar som länsstyrelsen har beviljat medel för. Antalet ombud föreslås redovisas per kön. Uppgifterna behövs för bedömningen av eventuell återbetalning men även för att öka ändamålsenligheten i bidragsgivningen.

Klienter

Ordet klient används i blanketten för att benämna den enskilde som har fått stöd av personligt ombud. Klient är ett inarbetat ord inom verksamheten med person-

ligt ombud. Enligt Socialstyrelsens termbank betyder ordet klient en brukare (inom socialtjänst) som delvis med egen medverkan får stöd eller insats vid regelbundet återkommande möten med anställda inom socialtjänsten.

I 10 § 2 förordningen anges att kommunen ska redovisa vilka grupper som har fått stöd av personligt ombud. Socialstyrelsen föreslår att redovisningen ska begränsas till uppgifter om klienters ålder och kön, klienter som har, helt eller delvis, hemmavarande barn under 18 år, nya klienter, avslutade klienter och de tre vanligaste orsakerna till varför den enskilde tar kontakt med verksamheten. Dessa uppgifter ger Socialstyrelsen underlag för att sammanställa statistik om verksamheten men också underlag för att följa upp, utveckla och stödja verksamheten.

Prioriteringar

Enligt 10 § 3 förordningen ska kommunen ange om det finns bedömningsriktlinjer eller prioriteringsordning hos kommunen för den enskildes tillgång till personligt ombud. Socialstyrelsen föreslår utöver detta att de kommuner som har bedömningsriktlinjer eller prioriteringsordning även ska ange vilka målgrupper som har prioriterats.

Organisation, ledning och samverkan

Enligt 10 § 4 förordningen ska kommunen redovisa uppgifter om organisation, ledning och samverkan. Socialstyrelsen föreslår att kommunen ska redovisa vilka myndigheter och organisationer som ingår i den obligatoriska ledningsgruppen (5 § andra stycket förordningen). Vidare föreslås att kommunen ska redovisa om någon obligatorisk representant saknas i ledningsgruppen och varför samt hur kommunen planerar att få representanter för dessa huvudmän att delta i ledningsgruppen. Bakgrunden till att Socialstyrelsen föreslår att dessa uppgifter ska redovisas är att myndigheten har fått rapporter om att det är svårt att få representanter från vissa myndigheter att delta, trots kravet i 5 § andra stycket förordningen. Inom ramen för beredningsgruppen ansvarar Socialstyrelsen för att leda och samordna arbetet med verksamheten med personligt ombud, 13 § andra stycket förordningen. Uppgiften om att vissa representanter inte deltar i ledningsgruppen kan användas i beredningsgruppen som består av företrädare för de aktörer som berörs av verksamheten och som enligt 5 § förordningen ska delta i ledningsgruppen.

Uppmärksammade brister

I 10 § 5 förordningen anges att kommunen ska redovisa uppmärksammade brister i fråga om den enskildes möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service. Socialstyrelsen föreslår att kommunerna ska redovisa de vanligaste uppmärksammade bristerna inom verksamhet med personligt ombud. Dessa uppgifter är bl.a. viktiga för beredningsgruppen men också viktiga att återrapportera till regeringen. Kommunen ska även redovisa om verksamheten

har upprättat rutiner för hur identifierade brister hanteras i verksamheten. Verksamheten med personligt ombud syftar bl.a. till att ge underlag till åtgärder som kan förebygga brister i fråga om att den enskilde kan få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service, 3 § andra stycket 2 förordningen. Uppgiften om kommunerna har upprättat rutiner för hur identifierade brister ska tas om hand tillsammans med uppgiften om exempel på brister som har åtgärdats ger Socialstyrelsen möjlighet att bättre stödja kommunernas verksamhet med personligt ombud och sprida goda exempel.

Underskrift

Slutligen ska kommunens redovisning undertecknas av behörig företrädare för kommunen.

Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Bakgrunden till de föreslagna föreskrifterna är i huvudsak behovet av att förtydliga fördelningen av statsbidraget och säkerställa att Socialstyrelsen får in de uppgifter som krävs för att följa upp, stödja och utveckla verksamheten med personligt ombud. Syftet med den föreslagna fördelningsmodellen grundar sig i den förutsebarhet i bidragsgivningen som denna innebär. Länsstyrelserna är inte bundna av varandras praxis och på sikt kan fördelningsmodellerna skilja sig åt mellan länen. För att tillse att statsbidraget fördelas utifrån lika villkor och med förutsebarhet krävs tvingande regler om en fördelningsmodell. Några alternativ till föreskrifter har inte identifierats.

Den blankett som tillämpas idag har länsstyrelserna tagit fram tillsammans med Socialstyrelsen. De kommuner som tagit emot statsbidrag kan dock välja att redovisa på en egen utformad blankett. Detta innebär att dagens system inte kan säkerställa att Socialstyrelsen får in de uppgifter som behövs i syfte att följa upp, utveckla och stödja verksamheten med personligt ombud. Något alternativ till tvingande regler finns inte.

Verksamheten med personligt ombud syftar bl.a. till att få myndigheter, kommuner och landsting att samverka utifrån den enskildes behov. För verksamhet med personligt ombud ska det därför finnas en ledningsgrupp med representanter för kommunen, landstingets primärvård och psykiatri, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (5 § förordningen). Socialstyrelsen har uppmärksammat att det förekommer att vissa ledningsgrupper saknar några av de obligatoriska representanterna. Bakgrunden till detta varierar men en orsak är att vissa huvudmän väljer att inte delta i ledningsgruppen trots kravet i förordningen. Mot den bakgrunden har Socialstyrelsen övervägt att föreskriva om ledningsgrupp och samverkan. Verksamhet med personligt ombud omfattas av 3 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) vilket innebär att Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) ska tillämpas för att utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten med personligt

ombud. Detta innebär att kommunen t.ex. ska fastställa de rutiner som behövs för att möjliggöra att samverkan mellan berörda huvudmän kommer till stånd samt hur ledningsgruppens arbete ska utformas. Om det visar sig att rutinerna inte är ändamålsenliga för att säkra verksamhetens kvalitet ska de förbättras. Socialstyrelsen har därför bedömt att detta inte behöver regleras särskilt i förslaget till föreskrifter om statsbidrag till verksamhet med personligt ombud.

Berörda av regleringen

Alla länsstyrelser och de kommuner som idag erhåller statsbidrag för verksamhet med personligt ombud enligt förordningen eller de kommunerna som planerar att söka statsbidrag för verksamhet med personligt ombud berörs av förslaget. Även Socialstyrelsen berörs av förslaget.

Personer som verksamheten med personligt ombud riktar sig till berörs indirekt av förslaget till föreskrifter. Socialstyrelsen har i uppdrag att följa upp, stödja och utveckla verksamheten med personligt ombud. De uppgifter som Socialstyrelsen föreslår att kommunerna ska redovisa kommer vara ett underlag för myndigheten i detta arbete.

Socialstyrelsens bemyndigande

Enligt 16 § förordningen om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar får Socialstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av förordningen.

Kostnadsmässiga och andra konsekvenser av regleringen

En fördelningsmodell baserad på antalet årsanställningar som personligt ombud är enkel att administrera för länsstyrelserna i jämförelse med andra sätt att fördela statsbidraget, t.ex. kommunens planerade aktiviteter eller mål och resultat för de planerade aktiviteterna. Eftersom den föreslagna fördelningsmodellen redan tillämpas av alla länsstyrelser kommer förslaget i den delen inte innebära någon förändring jämfört med hur länsstyrelserna handlägger ansökningar idag. Inte heller för kommunerna kommer den föreslagna fördelningsmodellen att innebära någon förändring avseende vad medel fördelas till. Det är Socialstyrelsen som disponerar hur mycket statsbidrag som utgår för en årsanställning (heltid) som personligt ombud. Detta innebär att Socialstyrelsen har möjlighet att höja eller sänka statsbidraget som en årsanställning (heltid) som personligt ombud ska motsvara. De föreslagna föreskrifterna innebär ett förtydligande i denna del (5 § förslaget) men innebär inte något nytt i sak. Förslaget att föreskriva om ett datum för när en ansökan senast ska vara länsstyrelserna tillhanda innebär att myndigheten på ett tidigare stadium vet hur många kommuner och personliga ombud som har beviljats medel under bidragsåret. Detta innebär att Socialstyrelsen har en bättre möjlighet än idag att fördela hela statsbidraget.

Kommuner som tagit emot statsbidrag för verksamhet med personligt ombud är skyldiga att redovisa hur föregående års statsbidrag har använts och redovisningen ska innehålla viss information (10 § förordningen). Kommunerna har mot bakgrund av detta redan idag en administrativ kostnad i form av att samla in statistik och redovisa till länsstyrelsen. Även länsstyrelserna har kostnader för att t.ex. sammanställa uppgifterna i blanketten och lämna underlag till Socialstyrelsen. Enligt regeringens beslut den 17 december 2015 (S2015/08135/RS [delvis]) får länsstyrelserna 3 000 000 kronor tillsammans för att täcka egna kostnader knutna till arbetet. Socialstyrelsen fördelar medlen till länsstyrelserna. Den blankett för redovisning som föreslås användas kan komma att innebära ett visst ökat administrativt arbete för kommunerna och för länsstyrelserna som ska samla in och sammanställa uppgifterna till Socialstyrelsen. Vissa kommuner kan behöva uppgradera sina system för att bättre svara upp till kraven om statistikinsamling. I och med den harmonisering av uppgiftsinhämtning som skett de senaste åren använder länsstyrelserna idag en blankett som i stort motsvarar den blankett som Socialstyrelsen föreslår. Mot bakgrund av detta bedöms de eventuellt ökade administrativa kostnaderna för kommunerna och länsstyrelserna vara marginella.

Länsstyrelsen ska lämna underlag till Socialstyrelsens uppföljning och årliga lägesrapport (11 § förordningen). Detta innebär att Socialstyrelsen redan idag har kostnader för att bl.a. sammanställa uppgifterna från länsstyrelsen i en lägesrapport. Detta kommer inte ändras med anledning av förslaget. Däremot bör Socialstyrelsens arbete med lägesrapporten förenklas i och med den föreslagna blanketten. Detta bl.a. mot bakgrund av att uppgifterna blir lättare att sammanställa eftersom samma frågor ställs till kommunerna. Enligt regeringens beslut den 17 december 2015 (S2015/08135/RS [delvis]) får Socialstyrelsen använda 1 500 000 kr av medlen för att täcka egna kostnader knutna till arbetet.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Förslaget bedöms inte ha någon inverkan på de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen

En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör enligt 14 kap. 3 § regeringsformen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. De föreslagna föreskrifterna innebär en viss inskränkning av det kommunala självstyret mot bakgrund av den blankett för redovisning som föreslås. Kommunerna kan inte mot bakgrund av föreslagen blankett själv välja på vilket sätt uppgifterna enligt 10 § förordningen ska redovisas.

Syftet med de föreslagna föreskrifterna är bl.a. att göra fördelningen av statsbidraget mer förutsägbart för kommunerna. De föreslagna föreskrifterna ska också säkerställa att Socialstyrelsen får in de uppgifter som behövs för att följa upp vad

statsbidraget har använts till och med viss kvalitet för att kunna utveckla och stödja verksamheten med personligt ombud. Uppgifterna hämtas in redan idag från kommunerna med stöd av förordningen och den föreslagna fördelningsmodellen tillämpas av länsstyrelserna vid fördelning av statsbidraget. Socialstyrelsen bedömer mot bakgrund av detta att den inskränkning av den kommunala självstyrelsen som förslaget innebär inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet med de föreslagna föreskrifterna. Till detta kommer att statsbidraget är frivilligt att söka för kommunerna.

Bedömning av om regleringen har påverkan på jämställdheten

I den föreslagna blanketten ska kommunerna redovisa uppgifter fördelat på kön, både avseende de personliga ombuden och klienterna. Enligt 2 § förordningen riktar sig verksamheten med personligt ombud till personer som har psykiska funktionsnedsättningar och betydande och väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på olika livsområden. Den enskilde ska ha sammansatta och omfattade behov av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning samt behov av långvariga kontakter med socialtjänst, primärvård och den specialiserade psykiatrin och andra myndigheter. En redovisning uppdelad på kön innebär att Socialstyrelsen och i förlängningen regeringen kommer att kunna följa upp om den angivna målgruppen i större utsträckning är kvinnor eller män. Dessa uppgifter är relevanta för arbetet med det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att utforma samhället och sina egna liv.

Effekter för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförhållande eller villkor i övrigt

Statsbidraget lämnas enligt 1 § förordningen till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar. Det förekommer att verksamheten med personligt ombud läggs ut på entreprenad. De föreslagna föreskrifterna ska dock tillämpas av kommunerna som huvudmän för verksamheten med personligt ombud, länsstyrelserna och Socialstyrelsen. Socialstyrelsen bedömer att de föreslagna föreskrifterna inte kommer att få några effekter för företagens arbetsförutsättningar, konkurrensförhållande eller villkor i övrigt.

Ikraftträdande och informationsinsatser

De nya föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017. Information kommer att finnas tillgänglig på Socialstyrelsens webbsida. Därutöver bedömer Socialstyrelsen att det kan krävas särskilda informationsinsatser gentemot kommunerna i samband med ikraftträdandet. Socialstyrelsen bör vid behov ta hjälp av länsstyrelserna för att ta fram och sprida informationen till kommunerna.

Kontaktperson

Pernilla Krusberg

Tel: 075-247 30 93

Pernilla.krusberg@socialstyrelsen.se